

בתי המשפט

תמש 008860/05

בית משפט לענייני משפחה - כ"ס

תאריך: 20/08/2006

בפני: כב' השופט דוד גדול

		1. נ.מ.	בעניין:
		2. ת.מ.	
		3. א.מ.	
		4. י.מ.	
התובעים	עו"ד עודדה וסרמן	ע"י ב"כ	
	נ ג ד		
		1. י.ש.מ.	
		2. ח.מ.	
		3. מ.ט.	
		4. נ.ט.	
		ע"י ב"כ עו"ד ארנון לוי	
		5. מושב *****	
		6. מינהל מקרקעי ישראל-מחוז ת"א	
		ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז מרכז	
הנתבעים		7. הסוכנות היהודית לא"י הלשכה המשפטית	

מיני-רציו:

* אגודות שיתופיות – מושב – בן ממשיך

* חוזים – מתנה – השלמתה

* חוזים – מתנה – זכויות במקרקעין

* חוזים – פירוש – כללי פרשנות

* חוזים – פרשנות – כללי פרשנות

התובעת 1 הינה אלמנתו של ש.מ. ז"ל (להלן: המנוח). התובעים 2–4 הינם ילדיהם של בני הזוג. הנתבעים 1–2 הינם הורי המנוח. הנתבעת 3 הינה בתם של הנתבעים 1–2, והנתבע 4 הינו בעלה. הנתבעים 1–2 רשומים כבעלי הזכויות במשק במושב עובדים (להלן: המשק). הנתבעים 1–2 קיבלו אישור להקמת בית מגורים נוסף במשק, שיהיה חלק בלתי נפרד מן המשק. בית זה אכן נבנה ובו התגוררו המנוח, התובעת 1 וילדיהם. לאור זאת, נחתם הסכם בין הנתבעים 1–2, המושב והמנהל המייעד מגרש למנוח, כבן ממשיך. התובעים מבקשים כי יוכרוז כ"בן ממשיך" כחליפים של המנוח.

ביהמ"ש דחה את התביעה להכרזה על התובעים כבן ממשיך, וקבע:

מבחינה עובדתית, הנתבעים 1–2 לא חתמו בחיי המנוח על תצהירי העברה של זכויותיהם, אלא כל שנעשה הוא חתימת האב על הצהרה לסוכנות לפיה הוא ממנה את המנוח כבן ממשיך, אך לא נעשה דבר מעבר לכך במישור הפורמאלי או המהותי. הליך קביעת הבן הממשיך נעשה בד"כ במתנה (כפי שהדבר גם בענייננו), ומתנה זו באה לידי שכלול וגמר מיידיים עם מתן הסכמתו של ממ"י למינוי זה. בענייננו, ממ"י לא נתן הסכמתו ולכן אנו מצויים בשלב מקדים לשלב המתנה והוא התחייבות למתן מתנה עליה חלות הוראות סעיף 5 לחוק המתנה. הלכה היא, כי זכות הביטול העומדת לנותן המתנה כפופה, כמו כל פעולה משפטית אחרת, לעקרון תום הלב ויש לבחון אותה גם לאור האמור בסעיף 5(ב) לחוק המתנה, קרי שינוי מצבו/מצבם לרעה של המקבל/מקבלים במקרה דנן המנוח ורעייתו התובעת.

ביהמ"ש דחה את טענות האם כי לא ידעה על הליך קביעת המנוח כבן ממשיך. ביהמ"ש קבע, כי התנהגות הנתבעים 1–2 – המנסים כיום, לאחר מות המנוח, להתנער מהתחייבותם למנותו כבן ממשיך – אינה עולה בקנה אחד עם עקרון תום הלב. הלכה היא כי יש לעשות שימוש בזכות בתום לב.

לאור העובדה כי בפועל לא הסתיים הליך קביעת המנוח כבן ממשיך, דחה ביהמ"ש את התביעה להכריז על התובעת כבן ממשיך חליף. יחד עם זאת, קיבל ביהמ"ש את התביעה למתן צו מניעה שיאסור המשך העברת הזכויות במשק אל הנתבעת 3, כל עוד לא יופרד בית המגורים של התובעת והשטח שסביבו מן המשק. ביהמ"ש הוסיף וציין כי אם המלצתו בעניין הפרדה לא מקובלת על הרשויות, הרי שעל הנתבעים לשפות את התובעת בגין שווי בית המגורים והשטח שסביבו.

פסק דין

- א. עובדות**
1. התובעת 1 – אלמנתו של ש.מ. ז"ל. המנוח נפטר ביום 18.3.02 (להלן: "המנוח") כשהוא מותיר אחריו את ילדיו ת', א' וי'.
  2. התובעת נישאה למנוח בשנת 1976.
  3. הנתבעים 1 ו-2 (שיקראו להלן בקצור האב והאם בהתאמה), הם אביו ואמו של המנוח.
  3. ההורים רשומים כבעלי הזכויות, בחלקים שווים ביניהם, לגבי משק מס' *** (להלן: "המשק").
  - האחרון נמצא במושב ***** – מושב עובדים של הפועל המזרחי אגודה שתופית חקלאית בע"מ (להלן: "המושבי").
  - המושב חתם על חוזה משבצת שבו שלושה צדדים – ממ"י כב"כ הבעלים מדינת ישראל על גופיה השונים, הסוכנות היהודית לארץ ישראל (להלן: "הסוכנות"), והמושב.
  5. חוזה המשבצת מקנה זכויות של בר רשות למושב והוא מתחדש אחת ל-3 שנים. הסוכנות הינה הגורם המיישב, ובפנקסיה רשומים בעלי הזכויות, חברי האגודה השיתופית, שלהם זכויות בר רשות דבר רשות (של המושב).

6. בשנת 1979 פנו ההורים במשותף לממ"י בבקשה להקים בתחומי המשק בית מגורים, נוסף על בית הורים שהיה קיים אז, הבית בו התגוררו המנוח ואלמנתו, ובו נולדו 3 ילדיהם.
7. ממ"י נעתר לבקשת ההורים כאשר הוא דורש בעליל כי השטח עליו בנוי הבית יצורף כחלק בלתי נפרד מהמשק, כאשר האחרון יכלול מכאן ואילך את שטח הנחלה המקורית והחלק עליו עומד הבית הנוסף. כל זכות לגבי בית התובעת נידונה יחד עם בית ההורים והסובב אותו בקשר בל ינתק. לאור זאת, נחתם הסכם משולש ביום 20.3.78 בין ממ"י, המושב וההורים המייעד את מגרש 492 לבנית ביתם של המנוח והתובעת.
8. ביום 29.5.78 חתם האב על מסמך שכונה הצהרה ובו נאמר:
 "בזה אני מצהיר ומאשר שבני ש.מ., יהיה הבן ממשיך במשקי מסי ** במושב ***** ואני מסכים שיבנה בית מגורים בחצר משקי בתנאים המקובלים במשרד השכון לגבי בנית בית נוסף לבן ממשיך".
- על המסמך (נספח י') לתע"צ של הגב' אביבה שוקר מהסוכנות, נכתב שמו של האב בלבד כבעלים של זכויות לגבי המשק. מתחת לשמו חתם האב בלבד וצד ג' שזהותו לא הובררה, אמת חתימת האב (להלן: "המסמך").
9. לצורך בנית בית התובעים שבמשק נחתם חוזה הלוואה ביום 24.1.79 בין המנוח ורעייתו לבין בנק משכנתאות לשכון בע"מ (כיום בנק הפועלים למשכנתאות בע"מ), אשר העניק להם הלוואה בסך 18,000 לירות. סכום הלוואה נפרע במלואו ע"י המנוח ורעייתו.
10. הנתבעת 3 (להלן: "מנוחה") הינה רעייתו של הנתבע 4 בתם של ההורים (הנתבעים 1 ו-2). הנתבעים 3 ו-4 גרים מאז נישאו במושב כפר יעבץ אף הוא מושב עובדים.
11. הבקשה להיתר בניה של הבית המקורי של המנוח והתובעת כמו גם הבקשה לתוספת בניה נחתמו ע"י שני ההורים.
12. עפ"י אישור מצב זכויות בממ"י (נספח א' לבש"א 1429/05), הזכויות רשומות ע"ש ההורים בלבד, ואין אזכור בדבר היות המנוח "בן ממשיך".
13. בכתב התביעה עותרת התובעת להכריז עליה ועל ילדיה כבן ממשיך כחליפיו של המנוח, וזאת מכח המסמך שהגדרתו לעיל. כמו כן, מבוקש צו מניעה קבוע האוסר על הנתבעים 3 ו-4 לעשות כל פעולה ו/או הליך שעניינו רישום זכויות במשק, למעט רישום ע"ש התובעת וילדיה.

14. ביום 14.4.05 ניתן צו מניעה זמני האוסר על מי מהנתבעים לבצע שינוי רישום בזכויות לגבי המשק (בש"א 1429/05).

ב. הדין

1. התובעת טוענת כי:

- א. היא והמנוח קשרו גורלם, חייהם עתידם ועתיד ילדיהם במשק. האב חתם על המסמך בשמו ובשם האם כמעניק להם זכויות בן ממשיך.
- ב. הסוכנות הכירה במנוח כבן ממשיך ורק בתנאי זה הסכימה, יחד עם ממ"י, לצרוף מגרש 492 לנחלה המרכיבה את המשק.
- ג. לחילופין, חתימת האם על היתרי הבניה כמוה כהסכמה על הקניית זכויותיה למנוח.
- ד. האב חזק דבריו וחתימתו על המסמך בכך שערך צוואה ביום 20.9.00 שבה חזר והעניק את כל זכויותיו במשק לבנו המנוח.
- ה. אין לאפשר להורים לחזור בהם כיום ממתנתם, שהעניקו למנוח ולהעביר את הזכויות במשק למנוחה ואישה.

2. הנתבעים טוענים כי:

- א. החתימה על המסמך המופנה לסוכנות היא של האב בלבד, חרף היות הזכויות משותפות לו ולאם. משכך, אינה מחייבת בוודאי לא את האם וגם לא את האב.
  - ב. צוואת האב עליה מנסה התובעת להסתמך בוטלה זה מכבר.
  - ג. אם לתובעת טענות כלשהן, תפעל כנגד הסוכנות. הם רשאים לבצע עסקה של העברת הזכויות מההורים לבתם מנוחה ואישה נ.ט.
  - ד. יש לדחות את התביעה ולבטל את צו המניעה הזמני שניתן נגדם.
3. מעיון בכתב ההגנה שהגיש ממ"י, כמנהל מקרקעי הבעלים, עולה כי אין הוא נוקט עמדה במחלוקת שבתוך התא המשפחתי ולגבי דידו, יחליט ביהמ"ש את שיחליט, ובלבד שאותו בן ממשיך שיקבע ע"י ביהמ"ש, יחתום יחד עם ההורים על הטפסים הנהוגים אצלו והכלולים בגדרי הוראת האגף החקלאי שלו מס' 55. ב"כ ממ"י, עו"ד אפרת ברנד קובעת בסעיף 6 לכתב הגנתה (תוך הסתמכות על הוראת אגף 55 – ככל הנראה סעיף 4 להוראה), כי אין כל משמעות למינוי בן ממשיך שכן העברתה זכויות מתבצעת בפועל רק לאחר פטירת שני בני הזוג (ההורים במקרה דנן – ד.ג.).

- מאידיך גיסא, ההורים חתמו על תצהיר מתנה לטובת בתם מנוחה (נספח ו' לתצהיר האם בבש"א 1429/05), שבו הם מעבירים לה את מכלול זכויותיהם במשק לאלתר, וממנים אותה כבן ממשך תחת בנם המנוח.
4. משלל החומר הנספח לתצהירי עדות ראשית וכתבי הטענות, ניתן להבחין כי ההורים לא חתמו בחיי בנם המנוח על תצהירי העברה של זכויותיהם. כל שנעשה, חתימתו של האב על ההצהרה - שבה הוא ממנה את בנו המנוח כבן ממשך, הצהרה שהגיעה לסוכנות תויקה בתיק הנכס, אך לא נעשה מעבר לכך מאומה במישור הפורמלי או המהותי.
5. א. תוך כדי כתיבת פס"ד זה, ניתן פס"ד חדיש ביותר בביהמ"ש העליון ביום 2.8.06 מפי כב' השופט א. רובינשטיין לו הסכימו כב' השופטים א. גרוניס וד. ברלינר **בבע"מ 445/05 ו-בע"מ 1199/05 אברהם איזמן עו"ד ועזבון המנוח אריה הנדלסמן ז"ל נ. חדזה מחלב ואח' (לא פורסם אך ניתן להורדה באתר נבו ו/או ביהמ"ש העליון באינטרנט) (להלן: "פרשת מחלב")**.
- בפס"ד זה מחדד ביהמ"ש העליון קביעות קודמות שלו, ואומר כי מבחינת מיון הזכויות, ועל כך אין מחלוקת בין הפרקליטים גם אצלנו, המדובר בזכויות בר רשות של בר רשות. הליך קביעת הבן הממשך נעשה בד"כ במתנה (כפי שהדבר גם בענייננו), ומתנה זו באה לידי שכלול וגמר מידיים עם מתן הסכמתו של ממ"י למינוי זה. בענייננו כבפרשת **מחלב** ממ"י לא נתן הסכמתו ולכן אנו מצויים בשלב מקדים לשלב המתנה והוא התחייבות למתן מתנה עליה חלות הוראות סעיף 5 לחוק המתנה תשכ"ח-1968 (להלן: "חוק המתנה").
- הואיל וכך פני הדברים, יש לבחון האם חתימת האב על המסמך כהגדרתו לעיל מחייבת גם את האם (שהרי היא בעלת הזכויות בדיוק כמוהו), או שמא העדרה של חתימה מן המסמך לא זו בלבד שלא מחייב את האם, אלא גם מאיינת את חתימתו של האב כפי שטען ב"כ הנתבעים בסיכומיו.
- ב. בפס"ד **מחלב** מחדד ביהמ"ש העליון את קביעתו (שגם היא לא חדשה), כי זכות הבטול העומדת לנותן/נותני המתנה כפופה כמו כל פעולה משפטית אחרת לעקרון תום הלב ויש לבחון אותה גם לאור

האמור בס"ק (ב) לסעיף 5 לחוק המתנה, קרי שינוי מצבו/מצבם לרעה של המקבל/מקבלים במקרה דנן המנוח ורעייתו התובעת.

ג. עניין נוסף המתחדד ועולה מפסה"ד בפרשת **מחלב** הוא האבחנה בין שני מישורים מקבילים הראשון – המישור הפנימי בין חברי התא המשפחתי לבין עצמם (ההורים, הבן הממשיך, חברים אחרים בתא המשפחתי); לבין מישור היחסים המשפטיים שבין חברי התא המשפחתי הפונה **החוצה** והמכיל את המושב, הסוכנות וממ"י. שם הסתמך כבי' השופט רובינשטיין על ע"א 1108/98 **מדעי נ. מדעי פדי נד (4) 385** וקבע כי גם אם אין הדבר אכיף כלפי ממ"י, עדיין אין בכך בכדי לפגוע בחיוב שנטלו על עצמם חברי התא המשפחתי במישור הראשון.

6. אשר על כן, סבורני כי עדויות מרבית העדים לפני הייתה מיותרת, ויש להתייחס בעיקר לעדויות ההורים ובעיקר לעדות האם כמו גם לעדותה של התובעת.

7. עדות האם

א. ב"כ הנתבעים מתאר אותה כאשה חזקה היודעת לעמוד על שלה. כמו כן, מבקש ב"כ הנתבעים כי נסיק לאור דבריה ולאור מכלול הראיות והנסיבות, כי האם לא הייתה שותפה באיזו צורה שהיא למינויו של המנוח כבן ממשיך. אכן צודק ב"כ הנתבעים בתארו את האם כאשה חזקה והיא גם יודעת היטב לבטא את רצונה.

ב. מחומר הראיות עולה כי מאז החליט המנוח לשאת את התובעת לאשה, ידעו יחסי החמות – כלה עליות ומורדות ובעיקר מורדות. המנוח קיים רק את מחציתו השניה של הצווי המופיעה בספר בראשית פרק ב', כד: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו"...

אמנם הפירוש המקובל כי ראוי לו לאדם, שעה שהוא בוחר את זוגתו שלא תהיה קרובה אליו קרבת דם (פירוש רש"י ורש"ר הירש על הפסוק) אולם בפירוש "דעת מקרא" (מוסד הרב קוק תשנ"ז) מביא בשם בעל "נתינה לגר".

"לא שיעזוב אותם לגמרי, רק אהלם ובית משכנותם, וגם זה איננו ציווי רק דרך הטבע, וזה ימעט ריב ומצה, כמו כלה בחמותה (ההדגשה שלי – ד.ג.)."

בענייננו, כחלק מן הבעייתיות בנושא הבן הממשיך, הוא נשאר להתגורר בקרבה פיזית קרובה מדי להוריו, קירבה היוצרת כר נרחב לאי הבנות, סכסוכים וקרע משפחתי נוראי כפי שהדבר בא לידי ביטוי בתיק שלפנינו.

ג. מעיון בחקירתה הנגדית של האם עולה כי חרף התנגדותה לקבלת התובעת לתא המשפחתי, היא חתמה על הבקשות להיתרי בניה ועל ההסכם המשולש שבין ההורים, המושב וממ"י. כיוון שכך, דבריה בחקירתה הנגדית כי לא ידעה על עצם ההליך של קביעת המנוח כבן ממשיך אינם מקובלים עלי.

לא זו אף זו, חתימתה של האם על ההסכם המשולש המצרף לנחלתה את מגרש 492 מאיין את הפגם (ככל שניתן לכנותו פגם), בכך שלא חתמה על המסמך.

עקרון תום הלב לא יכול להתיישב עם העובדה שביום 20.3.78 האם פונה לממ"י ומבקשת לצרף לנחלה את מגרש 492 ומאוחר יותר ב-29.6.78 היא אינה חותמת על מסמך המינוי של המנוח כבן ממשיך.

ד. עקרון תום הלב אינו סובל התנהגותה של האם האומרת כי חתמה מאוחר יותר על הבקשות להיתרי בניה, והיום היא מבקשת בביהמ"ש לאיין את כל המהלך בשל העדר חתימה על ההצהרה לסוכנות.

ה. טיעונה של האם כי אין היא שותפה למעשה המינוי של המנוח כבן ממשיך, אינו מתיישב עם מכתבה לוועד המושב נספח ז' לתצהירה בבש"א 1429/05. המכתב שם פונה אמנם לוועד המושב ולא לסוכנות, אך בכל הכבוד הראוי לאם, לא יתכן כי תודיע על בטול הענקה או הודעה, שעה שהיא טוענת כי בבסיס ההליך אין לה כל מעורבות, משמע, האם סותרת עצמה מיניה וביה, ולא יתכן כי כלפי רשויות מסוימות – ממ"י בהסכם עמו, וכלפי רשויות התכנון והבניה האם שותפה פעילה למינויו של המנוח כבן ממשיך, בעוד לפתע משנפטר המנוח לבית עולמו משתנה גישתה והופכת לסרוב שעה שהיא מוסרת גרסתה לבית המשפט.

1. האם נשאלה בחקירתה הנגדית עמי' 32 שורה 2-3 :

”ש. כרגע את נותנת את המשק למנוחה וזורקת אותם (התובעת וילדיה – ד.ג.) לרחוב?
 ת. אני מביאה את המשק למי שאני רוצה. יש לי 6 בנות וש’
 הלך לעולמו, מנוחה עשיתי אותה שתשגיח עלינו הכל ברשותי
 (ההדגשות שלי, ד.ג.).

המעיין בתשובה רואה כי אין קשר בין התשובה לבין השאלה אך מתוך מה שכן שנאמר ניתן להבין את שלא נאמר. בהתחלת עדותה מספרת כי התובעת החציפה אליה פנים ומאוחר יותר הצטרף לחוצפה גם המנוח באופן שהיחסים בתוך המשפחה באו לידי קרע.

נוכח הרקע והעבר הכה קשים מוכנה היום האם להעביר מלוא זכויותיה במשק להם מתלוות בקשר לא ינתק זכויות התובעת וילדיה בביתם לביתה מנוחה באופן שהמשמעות המעשית והמשפטית השלכתם לרחוב של התובעת וילדיה לאחר שהאחרונה מתגוררת בבית שלגבי לפחות מחציתו מוסכם שהיא מימנה בנייתו. על שכגון דא, נאמר במקורותינו כי השנאה מקלקלת את השורה. בענייננו השנאה והאיבה רבות השנים של האם כלפי התובעת מביאות אותה כיום לאחר שאבדה את בנה – פרי בטנה, לנהוג בחוסר תום לב מוחלט ולנסות לבטל את שנתנה לבנה (גם אם לא בחדווה) לפני שנות דור. לטעמי, למצב דברים זה מתנגד ביהמ"ש העליון כפי שהדבר בא לידי ביטוי בפרשת מחלב, כמו גם בהלכות קודמות שיצאו מלפני ביהמ"ש העליון.

8. עדות האב

א. האב מודה כי לדידו היה בנו המנוח כל עולמו. הוא העניק לו את כל זכויותיו במשק ללא הסוס. ע"מ לחזק את נתינתו זו הוא אף צווה לו את המשק חזור והדגש (תוך שהוא מדיר את ששת בנותיו) בצוואה שעשה.

לא זו אף זו, האב הגיע לעימות קשה עם האם והגיעו הדברים עד כדי כך שהם "נפרדו" זה מזו וזו מזה בתוך ביתם, כאשר לכ"א מהם

מקרר בנפרד. האב נשאר איתן בדעתו עד שבנו יחידו הלך לבית עולמו.

ב. היום הוא שינה עמדתו ב-180 מעלות, והוא מבקש להעניק את זכויותיו במשק לבתו מנוחה שכן, זו היחידה מבנותיו שנתרה דתיה והוא מבקש כי בת זו תסייע לו ולרעייתו בערוב ימיהם. מבחינתו של האב, מה שהיה היה, עבר יומו בטל קרבנו (עמ' 10 שורה 15). ביחס לבנית הבית, מודה האב כי לפחות הקומה השניה מומנה ע"י המנוח ורעייתו שלקחו הלוואה. תשובותיו של האב ביחס ליחסה של אשתו לבנה מיתממות עמ' 17 שורות 3-7. האב נשאל שאלה דומה לזו שנשאלה האם וכוונתי לעמ' 19 שורות 21,22:

"אתה בעצם רוצה שני והילדים שלה יעופו מהבית שלהם
ת. זה הבית שלי. אני בניתי אותו.

בהמשך אומר האב כי לא אכפת לו היכן תגור התובעת זה שלי ואני לא נותן לה. אני עושה טובה בשביל הילדים. עמ' 20 שורות 3-4. ג. משמע מכל האמור, האב לא מבחין בכלתו – התובעת. לדידו היום – משנפטר בנו – אין היא אלא בריה חסרת זהות ומצידו שתגור היכן שתגור. בכל הכבוד הראוי, גישה ויחס זה אינם מתיישבים עם ראשית התנהגות בתום לב והם בניגוד לקבוע בפסיקה הקובעת כי שמוש בזכות (גם אם היא שלך) יש לפעול למימושה בתום לב.

9. עדות התובעת

א. העדה מודה בתחילת עדותה כי הסכסוכים במשפחת המנוח החלו מיד עם חתונתם, וכי היו עליות ומורדות ביחסים שבין בני המשפחה. העדה הודתה כי לנוכחותה במשפחה הייתה השפעה לא מבוטלת על יחסי ההורים והמריבות ביניהם. העדה מסכימה כי – ככל הנראה – המשק לא שועבד בשעה שבנו את ביתם (לפחות את התוספת). העדה הודתה כי לא רק המנוח עבד בשעתו במשק שעה שהאחרון היה פעיל, וכי מנוחה נאלצה בשעתו לעזוב את הלימודים ע"מ לסייע בהחזקתו של המשק.

- ב. העדה לא הודתה כי התחצפה להורים, ובעיקר לאם; אך גם אם אקבל את טענת ההורים שמתחילת ההיכרות עמם לא הסתדרה עם החמות, אין כל הסבר מדוע חרף כל זאת החמות מסכימה לחתום פעמיים על בקשות להיתרי בניה. חתימות אלו רק מחזקות בי את הרושם כי בחיי המנוח אף שהיו מריבות וסכסוכים עם התובעת (גם אם זו לא מודה) ההורים פנו בבקשה למוסדות המיישבים להתיר להם בנית בית לבן ממשיך.
- ג. כיום ובעיקר בשעת הדיון העדה נאלצה התובעת להודות כי הליך הכרזת המנוח כבן ממשיך נקטעה באיבה ולא הגיע לכלל גמר ומימוש בוודאי לא בממ"י.
- ד. אני לא מקבל במלואה את הגרסה הבאה מפי העדה כאילו הם ורק הם דאגו לכיסוי חוב המשק כלפי האגודה, ויש יותר מדבר מה בטענות של ההורים כי גם הם תרמו כפי יכולתם להקטנת החוב.
- ה. לטעמי, מחלוקת זו גם אם נסבור שהאמת מצויה באמצע, ולדעתי כך יש לומר, עדיין אין לכך השלכה על זכויות המנוח והתובעת לגבי המשק.
- ו. במצב דברים זה, יש להתייחס למכתב שנחתם ביום 9.3.00 ע"י ההורים, המנוח והתובעת - נספח ה' לתצהיר האם בבש"א 1429/05. במכתב פונים כל המעורבים בדבר לועד המושב ומבקשים לגרום לכך שבית התובעת והמנוח יופרד מהנחלה ובאופן זה יבוא הקץ לסכסוכים המתמשכים ביניהם לרבות מה שנגלה נגד עינינו ואוזנינו בתיק זה, שכל השומע תצילנה שתי אוזניו.
- העדה נשאלה לגבי המכתב מיום 9.3.00 ותשובתה המהוססת אינה מקובלת עלי. יתכן כי במילכוד בו אנו מצויים, יהא זה אכן הפתרון הנכון, היעיל והצודק, באופן זה יהיה כל צד מצוי בתיחום נפרד בגבולות מוכרים וידועים, כך שגם אם צד ירצה להפרד מצד משנהו יוכל לעשות זאת על נקלה.
10. תובענה זו מדגישה את הצורך בהתערבות המחוקק, כנסת ישראל ו/או מועצת ממ"י ו/או גורם שיפוטי רם ביותר (לא ביהמ"ש בערכאה נמוכה), לפתרון מצוקה שנקלעו אליה שני הצדדים (כך!!!), נוכח המצב החוקי כפי שבא לידי ביטוי בפסיקה ובדברי המלומדים.

אם נעייין במאמרה המקיף של דר' סמדר אוטולנגי ז"ל שנכתב לפני 23 שנה (עיוני משפט ט' עמ' 469 "ההסדרים המשפטיים בנוגע לירושת משק במושב עובדים"), כבר אז צפתה המחברת המלומדת קשיים באופן ההורשה והעברת הזכויות במשק החקלאי שבמושב עובדים.

בכל הכבוד הראוי, האמור בסעיף 6 לכתב ההגנה של ממ"י נכון משפטית, אך אינו מתיישב עם הוראות חוק יסוד כבוד האדם וחירותו המקנה הגנה על חוקתית לזכות הקנין.

ברי, לכל בר בי רב, כי הרוכש כיום משק חקלאי אינו משלם סכומים בני שש ספרות בשקלים, ולפעמים בדולרים ע"מ להישאר תלוי באוויר במעמד בר רשות בלבד. לענין זה יתכן פתרון ביניים באימוץ השקפתו של כב' הנשיא ברק שהיה בדעת מיעוט בפרשת **יובל אלוני נ. אליעזר ארד ואח' ע"א 7139/99 פדי נח (4) עמ' 27** אשר גרס כי ענין לנו בזכות חכירה, גם אם זו טרם נרשמה. מן הראוי שזכויות המתיישב במשק החקלאי בין אם הינו חקלאי ובין אם לאו יזכה לרישום זכויותיו בפנקס המקרקעין המוסדר של מדינת ישראל.

לסיכום

- ג. **1.** ע"מ להוציא את הצדדים מן המילכוד אליו נקלעו שלא בטובתם, שהרי כלם אנשים מן היישוב שהדקויות המשפטיות אינן לחם חוקם, אני קובע כי התביעה להכריז על התובעת כבן ממשיד ולאכוף הכרזה זו על ממ"י והסוכנות נדחית לאור הלכת **מדעי הנ"ל**.
- 2.** התביעה להוצאת צו מניעה קבוע אשר יאסור המשך הטפול בהעברת זכויות ההורים במשק כבר בחייהם ומינויה של מנוחה ואישה נ.ט **מתקבלת**. מוצא בזאת צו מניעה קבוע האוסר המשך ו/או השלמת העברת זכויות כל עוד לא יופרד בית המגורים של התובעת וחלקה בשטח של כ-500 מ"ר או כל שטח אחר שיראה מתאים ונכון לממ"י לייחס למבנה ובלבד שתוצר הפרדה בין הצדדים.
- 3.** הח"מ ממליץ בפני ממ"י לפעול ברוח האמור בפסקה 2 חרף עמדתו הקודמת וזאת ע"מ לחלץ משפחה אומללה זו וסכסוך משפחתי - רב דורי - שרק מתעצם עם השנים ולא שוכך.
- 4.** בהוצאות כל האמור בפסקות 2 ו-3 ישאו התובעת 1/3 והנתבעים כלם 2/3.

5. לחילופין, אם דעתי בנושא הפרדת הבית והסובב אותו מתוך הנחלה לא מקובל על הרשויות [קרי ממ"י (בעיקר) והסוכנות] אזי על הנתבעים לשפות את התובעת בגין שוויו של בית המגורים עפ"י הערכת שמאי כאשר בשומה יש לכלול רכיב קרקע רעיוני בשטח של 500 מ"ר. בהוצאות ושכ"ט השמאי ישאו הנתבעים בלבד.
6. ע"מ שלא להחריף את היחסים המתוחים - ממילא - בין הצדדים, ונוכח התוצאה אליה הגעתי, אני קובע כי כל צד ישא בהוצאותיו ובשכ"ט עו"ד.
7. הערבות הבנקאית שהפקידה התובעת בתיק בש"א 1429/05 תושב לה.
8. המזכירות תעביר העתק מפס"ד לעו"ד ברנד בפרקליטות ולעו"ד גורביץ בסוכנות נוסף על עוה"ד וסרמן ולוי ב"כ הצדדים הישירים.
- 9.

ניתן היום כ"ו באב, תשס"ו (20 באוגוסט 2006) בהעדר הצדדים

מותר לפרסום

דוד גדול 54678313-8860/05

דוד גדול, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה